

Text: Ferdinand Ferro

Parní pýcha Lucernu

Švýcarsko je železniční velmoc, přesto nebude řeč o parních mašinkách. Zveme vás na výpravu do časů, kdy ještě železnice ve Švýcarsku neexistovala. Vydejte se po stopách parníků na Lucernském jezeře.

Píše se rok 1835. Po Lucernském jezeře se pravidelně plaví nákladní čluny, které zásobují karavany nosičů na úpatí Alp. Jejich úkolem je přejít dvoutisícový Gotthardský průsmyk. Než sem dorazí železnice, potrvá to ještě pár desítek let. Po kolejích bude možné pod Gotthardem cestovat poprvé až v roce 1882.

Onoho roku 1835 vystupuje na břehu jezera místní obchodník Casimir Friedrich Knörr s revolučním plánem: „Postavím paroplavbu!“ oznamuje užaslým měšťanům. Trvá to pouhé dva roky, než na jezero vypluje první parolod' pro nákladní i osobní dopravu. Velká sláva má datum 24. září 1837 a parník nese hrdé jméno Stadt Luzern.

Majestátní loď tohoto jména je ikonou lucernské paroplavby i v roce 2021. Už to sice není onen původní Knörrův parník, tenhle byl postaven až v roce 1928, ale je to nezpochybnitelná parní pýcha Lucernu.

Právě na palubě Města Lucernu se plavila během státní návštěvy Švýcarska zjara 1980 britská královna Alžběta II. Právě na téhle lodi mohou pasažéři 1. třídy od té doby poobědvat v Královnině salonku. A právě Stadt Luzern vyplouvá letos na jaře z lucernských loděnic plnou parou zpátky na vodu po totální renovaci.

Zachraňte paroplavbu!

Lucernské rejdářství Schiffahrtsgesellschaft des Vierwaldstättersees (SGV, www.lakelucerne.ch) je největší v celém Švýcarsku, a to nejméně podle třech měřítek: 1) podle popularity u pasažérů (mimo virovou paniku běžně vozí okolo 2,5 milionu lidí ročně); 2) podle celkového počtu 20 lodí; 3) podle úctyhodné sbírky parníků: má jich celkem pět. Nejstarší Uri se plaví od roku 1901, Unterwalden má v rodném listě letopočet 1902, Schiller 1906, Galia 1913 a konečně Stadt Luzern 1928.

Za unikátní historickou flotilu vděčí lucernská paroplavba do značné míry spolku nadšenců, který si říká Parní přátelé Vierwaldstättersee. Tihle patrioti v 50. a 60. letech 20. století během rozsáhlé motorové modernizace spustili povyk a vymodlili si – i díky vydatným příspěvkům z vlastních kapes – záchranu posledních pěti parních plavidel pro pozdější generace.

Parníky už dnes nejezdí na uhlí, pohání je topný olej. Ovšem pozorovat na palubě během plavby pravidelný chod nablýskané stoleté strojovny i kmitající strojníky s olejníčkami v podpalubí, to je zážitek jako z předminulého století. Podobně jako když kapitán během přistávání u každé zastávky vyběhne zpoza hlavního kormidla k bočnímu ovládní a komunikuje se strojníky v podpalubí skrze palubní telefony, kterak mají při jemném manévrování ovládat chod stroje.

A tohle se děje během klasické plavby mezi přístavy v Lucernu a Flüelenu, tedy na lince následující dávné obchodní stezky, vždy nejméně desetkrát. Takřka tříhodinová plavba nabízí velkolepou exkurzi do dějin Švýcarska. Kde byste se měli rozhodně zastavit?

Šlágry na jezeře

Už první zastávka může být sama o sobě klidně celodenní: světově obdivované lucernské dopravní muzeum Verkehrshaus zdobí obligátní historické sbírky, ale také moderní interaktivní exponáty. Nechybí řez funkčním parním strojem, což je pro současné děti něco jako sci-fi, nebo různé virtuální atrakce jako pilotní a strojívedcovské simulátory nebo překvapivě náročná obsluha jeřábu v kontejnerovém překladišti. Perlou je velkolepá gotthardská modelová železnice.

Pak jsou tu dvě přístaviště na úpatí „královny hor“ Rigi. Z Weggisu stoupá k vrcholu lanovka s konečnou stanicí u termálních lázní Rigi-Kaltbad a kousek od nejkrásnější vyhlídky na jezero. Z Vitznau šplhá na Rigi nejstarší zubačka Evropy z roku 1871, letos slaví 150. narozeniny.

Následuje Beckenried, odkud lze lanovkou vyjet na populární vyhlídku Klewenalp s malým rodinným turistickým střediskem a pestrou nabídkou nenáročných dětských aktivit. Zdarma tu půjčují dětská odrážedla i s přílbou, je tu lákavá síť cyklotras nebo bosá stezka pro přírodní relax chodidel.

FOTO: SGV

Secesní luxus je na palubách parníků všudypřítomný

FOTO: SGV

Stadt Luzern: ikonická loď lucernské flotily vyplouvá letos na jaře z městských loděnic po totální renovaci

Nejstarší parní loď na Lucernském jezeře je Uri, která se plaví od roku 1901

Gersau je proslulé nejpřívětivějším švýcarským hostelem, posazeným přímo na břehu jezera, můžete tu také naskočit na nejkrásnější autobusovou linku ve Švýcarsku, která pendluje po jezerní silnici v půlhodinovém taktu mezi stanicemi vlaků v Brunnenu a Küsnachtu.

Přístav Treib vybízí k exkurzi na pohádkovou vyhlídku Seelisberg, asi 400 metrů nad hladinou jezera. Komu se nechce šlapat pěšky, ten se může vyvézt pozemní lanovkou. Vlastně z toho může být náramný polookruh s cílem na švýcarské národní louce Rütli: i tam parník zastavuje a ze Seelisbergu se tam dá snadno seběhnout.

A to už jste v kraji mytického Wilhelma Tella, hrdého sedláka, který se před víc než sedmi stoletími vzepřel diktátu Habsburků a stal se předobrazem pověstné švýcarské neutrality. Jak to vlastně bylo? To už nikdo přesně nezjistí, legenda praví zhruba toto: na náměstí v Altdorfu odmítl Tell smeknout klobouk před habsburským správcem, byl za to odsouzen do vězení, ovšem dostal šanci vykoupit se trefou šípem z kuše do jablka usazeného na hlavě vlastního syna. To mu vyšlo, ale jelikož dalším šípem chtěl zlikvidovat habsburského správce, poslali ho lodní eskortou do habsburského vězení v Küsnachtu. Jenže na jezeře se strhla bouře, lodníci Tella rozvázali, aby jim pomohl, sedlák neváhal a prchnul z lodi.

Slavný Tellův útěk se uskutečnil v místě zvaném Tellsplatte, to je další přístaviště parníků a dnes tam stojí kaplička s malovanými výjevy z Tellova života. Aby byl příběh úplný: Tell po břehu skrz lesy doběhl do Küsnachtu a habsburského tyrana švýcarských sedláků sprovodil ze světa. A na louce Rütli se někdy tou dobou sešli praotcové zakladatelé Švýcarska: zástupci tří prvních kantonů (Uri, Schwyz a Unterwalden) tam podepsali 1. srpna 1291 spříseženstvo neboli Eidgenossenschaft na společnou obranu proti Habsburkům. Časem se přidávaly další kantony, dnes je jich 26 a Schweizerische Eidgenossenschaft je oficiálním názvem Švýcarska.

FOTO: PILATUS.CH

Jeden z nejkrásnějších výhledů na jezero je z vrcholu dvoutisícové hory Pilatus nad Lucernem

FOTO: RAINER EDER

Adrenalin na Dračí skále přináší lanový park v mezistanici pilatusovské lanovky Fräkmüntegg, mají tu zabezpečené lanové cesty pro děti už od 4 let

Zlatý okruh na Dračí skálu

Vedle páteřní plavby krajem švýcarských národních legend z Lucernu do Flüelenu a zpět obsluhuje rejdářství SGV na jezeře Vierwaldstättersee také další linky. Jedna obzvláště oblíbená směřuje na úpatí lucernské „dračí skály“ Pilatus.

Horský masiv se zubatou řadou vrcholů, z nichž ten nejvyšší dosahuje 2 132 m n. m., je opředen spoustou legend, ať o Pilatovi Pontském, jehož neklidná duše údajně spočívá kdesi na svazích hory a způsobuje nevyzpytatelnost pilatusovského počasí, nebo o dracích, kteří jsou symbolem skály. Co na

tom, že údajná dračí jeskyně na vrcholu je ve skutečnosti uměle vytesaným vyhlídkovým ochozem pro turisty z počátku 20. století?

V každém případě je shora báječný výhled na jezero a zdola zase na skálu. Ne nadarmo se tomuhle výletu říká Zlatý okruh: v Lucernu naskočíte na parník, zhruba po hodině plavby se vylodíte v Alpnachstadu, zde za minutu pohodlně podběhnete podchodem dálnici i železnici a naskočíte rovnou na nejstrmější železnici světa – ohromující pilatusovskou zubačku se závratným sklonem kolejí až 48 %!

Lucernské jezero Vierwaldstättersee

Vodní plocha:**114 km²**
 Maximální hloubka:**214 m**
 Nadmořská výška hladiny:**434 m**
 Délka pobřeží: **144 km**
 Přítok + odtok: **řeka Reuss**
 Pobřežní kantony:**Lucern, Nidwalden, Obwalden, Schwyz, Uri**
 Rejdařství:**SGV (www.lakelucerne.ch)**

Hra světla na vrcholu Pilatusu bývá za úsvitu i za soumraku čarokrásná

Pro názornější představu, v jakém svahu jsou ty koleje usazené, si můžete zkusit na vrchol vyběhnout i pěšky. Zabere to okolo pěti hodin, převýšení 1 600 metrů vypadá sice drasticky, ale zvládne ho i šestileté dítě – ve finiši pod vrcholem dokonce snad snáz než vyčerpaný dospělý.

Pochod je to dost pestrý: od klikatých lesních stezek a blízkých vyhlídek na koleje přes pastviny plné zvonících kravských stád až k panoramatickým vyhlídkám nad hranici lesa. Taky půjdete okolo „polní ledničky“ napěchované alpskými sýry vyrobenými místním farmářem přímo na svahu Pilatusu. Vyberete si podle libosti a do kasičky vložíte obnos předepsaný na zvoleném bloku sýra. Mňam!

S trochou štěstí pozdravíte během výstupu na pastvě ikonické kozorožce. Kdyby se vám vyhýbali, objednejte si nocleh v jednom ze dvou vrcholových hotelů a ráno si zkuste nahoře přivstat na jejich pastvu. Fantastickým bonusem může být za dobrého počasí ještě spektakulární výhled slunce nad Alpami.

Dolů z Pilatusu pokračuje Zlatý okruh druhou stranou a znovu to může být zábava na celý den. Lucernské předměstí Kriens spojuje s Pilatusem moderní kabinková lanovka, ale byla by škoda fičet rovnou dolů. V mezistanici Fräkmüntegg se dá dovádět dlouhé hodiny v lanovém parku na trasách různé obtížnosti už od 4 let věku, další dobrodružství nabízí

zdejší letní vyhlídková bobová dráha, oblíbená jsou i pikniková ohniště.

Dobroty na ohni se dají dobře opékat i v další mezistanici lanovky Krienseregg s velkým přírodním hřištěm pro nejmenší turisty. Areál nese název Piluland a dost často se tady potuluje obří plyšový maskot skály, dráček Pilu. Žádný strach, není to strašidelná příšera, ale hravý kamarád.

Pilatusovský Zlatý okruh finišuje v hypermoderním tříčlávkovém trolejbusu lucernské linky číslo 1, s níž to trvá zpátky k přístavišti parníků (do zastávky Bahnhof čili nádraží) přibližně čtvrt hodiny.

A rovnou můžete naskočit na další lucernský parník.

Perla 21. století: MS Diamant

Totálním protikladem historických parníků na Lucernském jezeře je supermoderní pěti-patrová motorová loď Diamant z roku 2017. Má celkem čtyři motory (dva diesellové a dva elektrické), podvodní okna v dětské „Nautilově“ herně na přídi, miniaturní bazének (či spíš brouzdaliště) pro dětské šplouchání na zádi, v 1. třídě funguje navíc tzv. Kompass Lounge, jenž se točí v závislosti na pohybu lodi podle světových stran. Kdy jezdí parníky a kdy motorové lodi? Základ je daný: z Lucernu do Flüelenu a zpět se pluje podle jízdního řádu v hodinovém taktu přibližně mezi 9. a 16. hodinou, každodenní lehce proměnlivé nasazení konkrétních strojů najdete na webu www.lakelucerne.ch, zadáte-li do vyhledávacího okénka v horním rohu stránky heslo „Einsatz“.

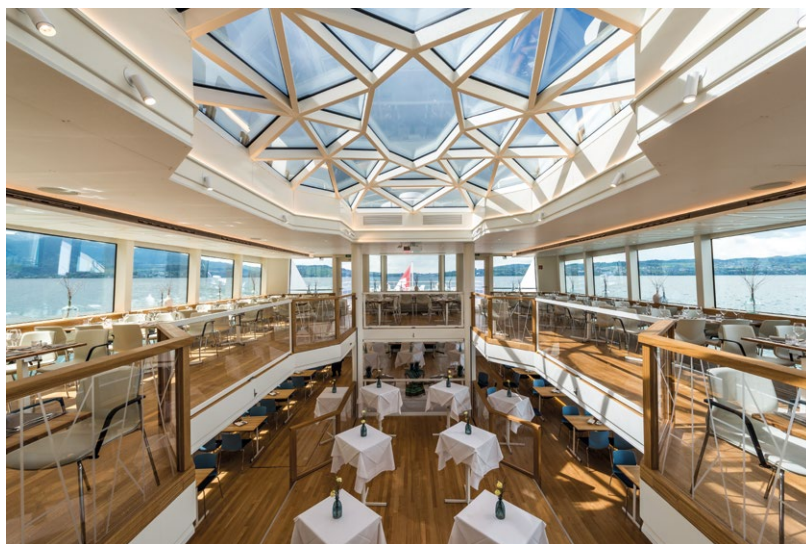

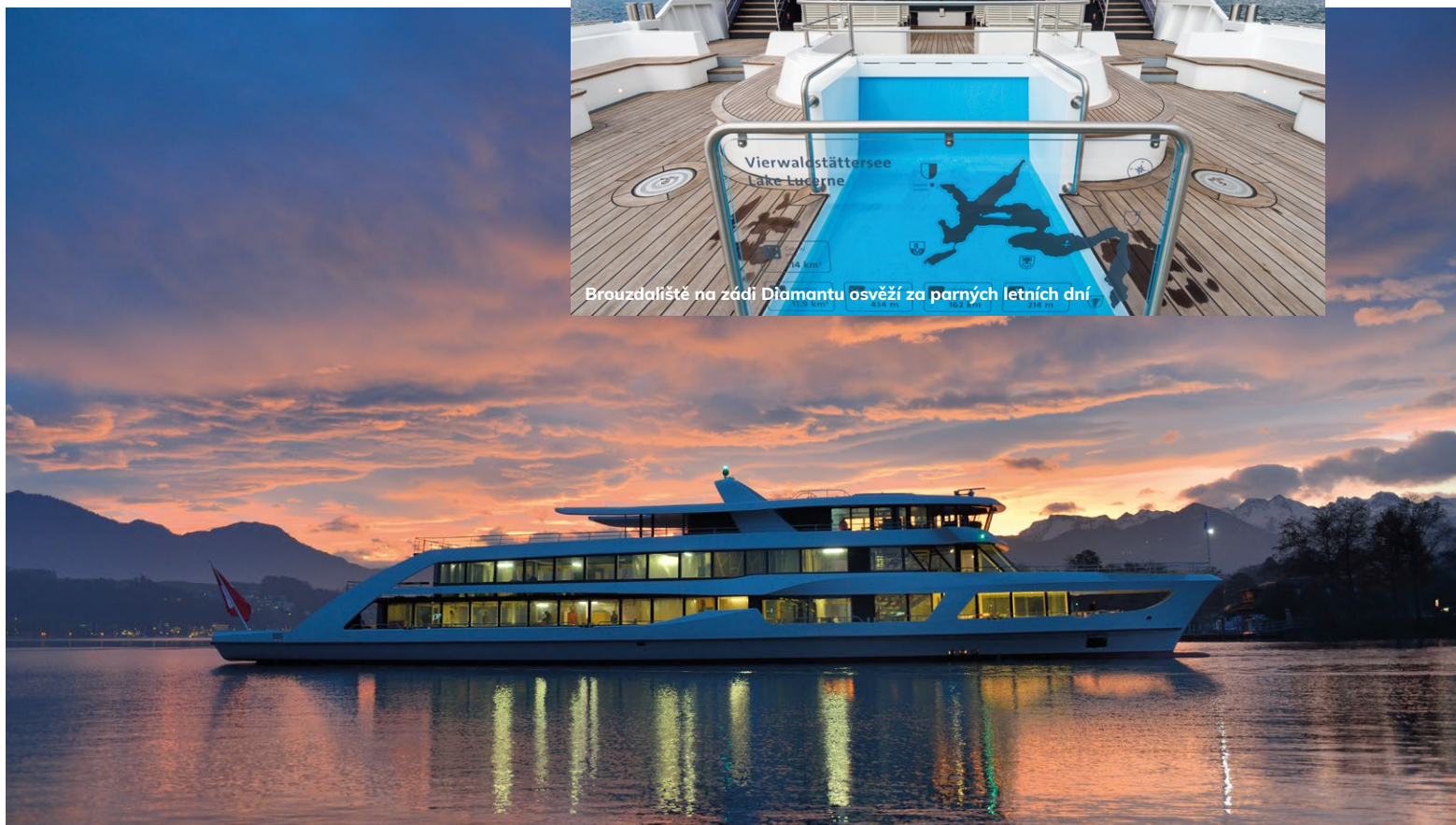
FOTO: SGV

Luxus 21. století na palubě moderní hybridní lodi Diamant

FOTO: SGV

Brouzdaliště na zádi Diamantu osvěží za parných letních dní

Diamant je novodobou pýchou Lucernského jezera, modernější linkovou loď nenajdete

Nejstrmější ozubnicová železnice světa šplhá z Alpnachstadu na Pilatus pod sklonem až 48 %

Na Pilatus vyjedou nové vozy

Investice v hodnotě 55 milionů švýcarských franků přinese do roku 2023 totální obnovu vozového parku nejstrmější železnice světa. Trať se sklonem až 48 % na třech nejstrmějších úsecích vede z Alpnachstadu na pobřeží Lucernského jezera na dvoutisícovou skálu Pilatus nad Lucernem, převýšení činí zhruba 1 600 metrů. Dosavadní vozy jsou desítky let staré, nové vagony švýcarské značky Stadler nejenže přinesou modernější komfort díky štedřejšímu prosklení, naroste také kapacita (o 8 lidí na 48 pasažérů), ale hlavně umožní zvýšit na nejstrmější trati světa rychlost, a tedy dostat dopravu do půlhodinového taktu, ideálně navazujícího na vlakové přípoje z Lucernu. Společnost Pilatusbahnen uhradí nákup nových vozidel převážně z vlastních zdrojů.

www.pilatus.ch

FOTO: PILATUS.CH

Futuristický katamaran pendluje každou hodinu na lince Lucern – Bürgenstock